

Frederike van Uildriks, geëmancipeerd en veelzijdig publicist.

Van 1896 tot haar dood in 1919 was Frederike van Uildriks het Lochemse voorbeeld van een nieuw type zelfstandige vrouw, dat zich niet meer de voor haar sekse gebruikelijke beperkingen liet opleggen. Trefwoorden: *onderwijzeres, vrouwenemancipatie, fiets, vrij huwelijk, lichaamscultuur, biologisch reveil en reformkleding*

Het fin de siècle rond 1900 was de periode van de 'eerste feministische golf', waaraan de naam van Aletta Jacobs onverbrekkelijk is verbonden. Zij was in 1879 de eerste vrouwelijke huisarts. Haar eis tot vrouwenkiesrecht werd aanvankelijk afgewezen, maar leidde uiteindelijk toch tot succes in 1917 (passief kiesrecht) en 1919 (actief kiesrecht).

Nog zo'n geëmancipeerde vrouw was Frederike van Uildriks, in 1854 geboren als dochter van de gemeentesecretaris van Groningen. In die stad heerste een verlicht en liberaal klimaat, waarin de drie dochters van Uildriks gedijden: zus Annie werd directrice van de huishouding in het Delfts ziekenhuis, zus Gonne was lerares, later vertaalster. Frederike haalde door zelfstudie en/of privé-lessen diverse onderwijsakten en werkte onder meer aan de Middelbare school voor meisjes. Ze was lid van het Leesmuseum en Physica, een natuur- en scheikundig genootschap, waar ze trouw alle lezingen volgde evenals vele Nutslezingen en colleges aan de universiteit.

Frederike, Annie en Gonne van Uildriks

Vanaf 1886 tot 1891 gaf ze les in aardrijkskunde en geschiedenis aan een Middelbare school voor Meisjes in Amsterdam. In de kring van leraren ontmoette ze Vitus Bruinsma en er onstond een relatie. Hij was getrouwd, maar zijn vrouw wilde hooguit instemmen met een scheiding van tafel en bed. En dus kozen de geliefden ervoor om vanaf 1891 ongehuwd samen te wonen. Eerst in Gorredijk en vanaf 1896 in Lochem. Dat vrije huwelijk betekende voor beiden wel een isolement ten opzichte van vrienden en familie, met uitzondering van zijn broers en haar zussen.

Vanaf 1880 was Frederike begonnen met het publiceren van stukjes in de Groninger Courant. Hoewel zij artikelen over de vrouwenkwestie schreef, werk voor het radicale *Groninger Weekblad* verzette en feministen als Aletta Jacobs kende, stond ze niet op de barricaden. Wel is zij te zien als de personificatie van de idealen van de eerste feministische golf: een goede opleiding en financieel onafhankelijk. Zij realiseerde de nieuwe mogelijkheden die de veranderende samenleving vrouwen bood. Door het vrije huwelijk lapte ze vervolgens de bestaande dubbele moraal en ideeën over het huwelijk, twee andere thema's van de vroege feministen, aan haar laars.

Vanaf het moment dat Vitus en Frederike in Gorredijk woonden, leefden ze van het schrijven, vertalen of bewerken van artikelen en boeken, want beiden hadden hun baan in het onderwijs opgegeven. Ze publiceerden samen een aantal schoolboeken en populairwetenschappelijke natuurgidsen. Van Uildriks schreef in ruim veertig bladen waaronder de *Nieuwe Rotterdamse Courant*, *De Aarde en haar volken*, *Vragen des Tijds*, *Eigen Haard*, *De Amsterdammer*, *De Huisvrouw*, *Het Schoolblad* en *Sljucht en Rjucht*.

Haar interesse was veelzijdig: boekrecensies, romans, verhaaltjes, stukken over gezondheid, meisjesgymnastiek, mode, aardrijkskunde, planten, dieren en geschiedenis. In Paterswolde ontstond, aldus de Groningse, een 'flauw besef' van de bekoring van het landschap. De interesse voor de natuur nam in Lochem toe. De jaren van 1896 tot 1910 waren wat betreft het publiceren zeer productief en kenmerkten zich door balans tussen individualiteit, gezondheid en geluk.

Van Uildriks was een bijzonder actieve vrouw. In 1882 werd ze lid van de gymnastiekvereniging Gruno. Voordat Nederland een echt fietsland werd, kocht zij een driewieler. Het schoolbestuur verzocht haar in 1886 vergeefs om de fiets te verkopen. In 1899 kocht ze voor 275 gulden een nieuwe Adler driewieler: 'bij 't paadje naar 't bad met de fiets in de sloot gelegen. Doornat naar huis, andere kleeren van top tot teen en toen toch nog de Berkel in!'.

In Lochem was Frederike van Uildriks een actief burger, vooral nadat Vitus ziek was geworden en zij haar leven steeds zelfstandiger leefde. Zij was actief in de remonstrantse kerk en de vrouwenbeweging. In 1910 werd ze lid van het bestuur van de Lochemse afdeling van de Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht. Met haar polkakapsel en reformkleding "los van alle banden" moet zij een opvallende verschijning zijn geweest.

Bronnen/litteratuur:

- *Frederike van Uildriks (1854-1919) Een gezonde geest in een gezond lichaam* door Lucy Bosch, Fryslân 9;4 (2003) – p 23-27 (Voorgaande tekst grotendeels aan dit artikel ontleend)
- *Een werkzaam leven is een gelukkig leven": een portret van Frederike van Uildriks (1854-1919)* door Eddy ter Braak, Historica. - Jrg. 29 (2006), nr. 1 (februari). - p. 22-24
- *Dagboek van een 'vrij huwelijk' : Frederica van Uildriks en Vitus Bruinsma* door Mineke Bosch en Eddy ter Braak, Parallele levens: Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis 18. - Amsterdam : Stichting beheer IISG, 1998. - p.117 – 140
- *Mejuffrouw Frederike van Uildriks, een opmerkelijke vrouw in Lochem rond 1900* door Eddy ter Braak, Lovink, 2007
- Link: <http://www.frederikevanuildriks.nl/>

Frederike van Uildriks

Frederike twittert haar dagboek

- 👉 Home
- 👉 Frederike
- 👉 Dagboek
- 👉 Exposities
- 👉 Wandeling
- 👉 Activiteiten
- 👉 Feminisme
- 👉 Socialisme
- 👉 Natuurstudie
- 👉 Vrije liefde
- 👉 Scholieren
- 👉 Docenten
- 👉 Over dit project
- 👉 Sponsors
- 👉 Contact

Frederike van Uildriks (1854-1919)

Frederike van Uildriks is een jonge onderwijzeres in Groningen als zij in 1877 een dagboek gaat bijhouden in een mooi gebonden schrift. De universiteitsstad heeft grote invloed op haar leven. Van Uildriks bezoekt lezingen en volgt zelfs enkele colleges. Zij komt de professoren en studenten tegen in het sociale leven, alsook de vrouwen en zusters daarvan.

Later ontwikkelt Van Uildriks zich tot een gerenommeerd publicist. Ze schrijft voor NRC, De Groene Amsterdammer, Eigen Haard, De Aarde en haar Volken, De Huisvrouw en publiceert vele boeken over de natuur.

Lees hier haar Wikipedia-pagina.
Lees hier haar biografie door Lucy Bosch in Fryslân 9;4 (2003), 23-27.

Schrijfster en publiciste

Uit het dagboek van Frederike:
Over 't geheel schrijf ik dit [dagboek] puntsgewijs en zeer fragmentarisch, zelfs nog niet waarover alles gaat, omdat mijn leven er misschien later zoo van zal doordringen zijn, dat afzonderlijke vermelding niet noodig